

כיצד AI טרנספורמטיבי שינה את הפוליטיקה: מחקר מקרה ספקולטיבי על סבסטיאן קורץ וניסוי השקט של אוסטריה

בדצמבר 2017, בגיל 31 בלבד, נשבע סבסטיאן קורץ כקנצלר של אוסטריה — ראש הממשלה הצעיר בעולם באותה עת. הוא מעולם לא ניהל משרד ממשלתי גדול. ניסיונו בפוליטיקה ברמה גבוהה היה מוגבל לתקופה קצרה יחסית כשר החוץ ולשנים של עלייה בשורות הזרוע הצעירה של מפלגת העם האוסטרית השמרנית (ÖVP). על פי כל הסטנדרטים הקונבנציונליים של מוכנות פוליטית — עשרות שנים של תיקים משרדיים, רשתות פטרונות, הצטברות איטית של כובד משקל מוסדי שמגדיר בדרך כלל מנהיג אירופי — עלייתו הייתה אמורה להיות בלתי סבירה, אם לא בלתי אפשרית, בדמוקרטיה אירופית בוגרת.

ובכל זאת, קורץ לא סתם ניצח בבחירות. הוא עיצב מחדש את מפלגתו מבפנים, שלט במעגל התקשורת בדיוק כירורגי, שמר על משמעת מסרים יוצאת דופן בכלי תקשורת מסורתיים ופלטפורמות חברתיות מתפתחות, והקרין רמה של שטף אסטרטגי וביטחון שמשקיפים תיארו שוב ושוב כמדהימה עבור אדם צעיר ויחסית חסר ניסיון כל כך. כמעט עשור לאחר מכן, עם קשת המהפכה של הבינה המלאכותית כולה גלויה לעין בשנת 2026 — החל מפריצות הדרך של טרנספורמרים ב-2017 ועד למערכות בינה מלאכותית בקנה מידה ריבוני שמעצבות מחדש את הביטחון הלאומי כיום — סיפורו של קורץ נקרא פחות כמו נס פוליטי ספונטני ויותר כאחד ממחקרי המקרה המתועדים המוקדמים ביותר כיצד בינה מלאכותית טרנספורמטיבית החלה לעצב מחדש בשקט את הפוליטיקה הדמוקרטית. שנים לפני שהציבור הרחב היה מודע למודלי שפה גדולים או לכלים גנרטיביים, שכבה בלתי נראית של שיפור כבר ייתכן שהייתה בפעולה: שכבת "אורקל" של תובנות מבוססות נתונים, אופטימיזציה של נרטיבים ומודלים חיזויים, הפועלת דרך ערוצים אחוריים שמעטים מחוץ למעגלי המודיעין-טכנולוגיה האליטיים יכלו אפילו לתפוס.

זה, כמובן, ספקולטיבי. חסרות לנו מסמכים חותכים או עדויות מחשיפים שיקשרו באופן בלתי ניתן לערעור את מסע הבחירות של קורץ ב-2017 לפריסות מוקדמות של מה שהפך למלאכת מדינה משופרת בבינה מלאכותית מודרנית. אך ההתכנסות של צירי זמן, בריתות אישיות, נקודות מפנה טכנולוגיות והפניית הקריירה של קורץ שלאחר מכן, היא בולטת דיה כדי להצדיק בחינה מעמיקה. מה אם אוסטריה, הקטנה והמתעלמים ממנה לעיתים קרובות על הבמה העולמית, שימשה כמעבדת בטא לא מודעת לעידן הכוח הבא? מה אם מנהיג צעיר ושאפתן קיבל יתרון א-סימטרי לא רק דרך כריזמה בלבד, אלא דרך המיזוגים הראשונים המסויגים בין אינסטינקט פוליטי אנושי לבין אינטליגנציה מכונה?

היסודות המוקדמים: דיפלומטיה, נתונים ושאפתנות (2013-2016)

עלייתו של סבסטיאן קורץ לא התרחשה בין לילה ב-2017. שורשיה נמתחים עד למינויו הבלתי סביר כשר חוץ ב-2013 בגיל 27 — מהלך שכבר אותה על שאפתנותו יוצאת הדופן ונכונותם של זקני המפלגה להמר על צעירים. מתפקיד זה, טיפח קורץ באופן שיטתי קשרים בינלאומיים שיגדירו מאוחר יותר את המותג שלו: ממוקד ביטחון, פרו-ישראלי, ובלתי מתנצל בנושאי הגירה ושילוב. אף אחד מהם לא היה בעל חשיבות רבה יותר מהעמקת הקשר שלו עם ראש הממשלה הישראלי בנימין נתניהו.

החל כבר מ-2014 והתעצם עם ביקור רשמי בעל פרופיל גבוה במאי 2016, פיתח קורץ ברית אישית ואידיאולוגית חמה באופן יוצא דופן עם נתניהו. הוא ביקר בישראל מספר פעמים, אימץ בפומבי עמדות

פרו-ישראליות בולטות בהקשר אירופי שלעתים קרובות יותר ביקורתי כלפי המדינה היהודית, ודיבר בגלוי על נתניהו כדמות מנטור. בשיחות פרטיות ובהצהרות פומביות כאחד, שני המנהיגים — שניהם מכוונים היטב לסוגיות ביטחון, שליטה בגבולות, ניהול נרטיבים בסביבות מידע עוינות, ואתגרי שמירה על לכידות פנימית מול לחצים חיצוניים — היו מוצאים קרקע משותפת פורייה. נתניהו, מצדו, שיבח שוב ושוב את קורץ כ"ידיד אמיתי של ישראל והעם היהודי", והלל את מאמציו של האוסטרי להעלות את הקשרים הדו-צדדיים לגבהים חדשים.

באותו הזמן, המעגל הפנימי של קורץ לא הסתמך רק על אינסטינקטים פוליטיים מסורתיים. האסטרטג המהימן שלו, פיליפ מדרתנר — אדריכל הקמפיין שיארגן מאוחר יותר את ניצחון ה-ÖVP ב-2017 — היה בקשר מתועד עם Cambridge Analytica לקראת הבחירות הלאומיות. בפברואר 2017, שלח מדרתנר אימייל שבו הביע עניין עז בעבודת החלוצית של החברה: פרופילים פסיכוגרפיים שנשאבו ממאגרי נתונים עצומים של מדיה חברתית, מיקוד מיקרו של מצביעים על בסיס אישיות, ומודלי למידת מכונה מוקדמים שנועדו לייעל מסרים לקהלי יעד ספציפיים ביותר. הוא אף שיבח את תפקיד החברה בניצחון הבלתי צפוי של דונלד טראמפ. למרות שמדרתנר אישר מאוחר יותר את האותנטיות של האימייל אך הכחיש חוזה רשמי או פריסה באוסטריה, עצם הפנייה מאשרת שצוותו של קורץ פעל הרבה מעבר לשיטות הסקרים וקבוצות המיקוד שהגדירו קמפיינים אירופיים במשך עשרות שנים. הם חקרו את החזית המתקדמת של טכנולוגיה פוליטית — אותם כלים שהוכיחו כבר את עוצמתם בספירה האנגלו-אמריקאית.

שילוב זה — קשרים אינטימיים עם מערכות המודיעין-טכנולוגיה הישראליות (עם המומחיות שאין שנייה לה שלהן באיסוף אותות, קציר נתונים רב-לשוני ופעולות השפעה) וניסויים מקבילים עם חלוצי ניתוח נתונים מערביים כמו Cambridge Analytica — מיקם את קורץ כאחד המאמצים המוקדמים והאגרסיביים ביותר של כלים מהדור הבא. בעידן שבו רוב הפוליטיקאים האירופים עדיין הסתמכו על אינטואיציה, יועצים ותיקים וחברות סקרים מסורתיות, המעגל של קורץ בנה בשקט משהו מתוחכם יותר: יכולת היברידית המשלבת רשתות אנושיות עם תחזית מבוססת נתונים.

2017: שנת המפנה הטכנולוגי

השנה שבה קורץ תפס את השלטון לא הייתה מקרית. זו הייתה גם השנה שבה הארכיטקטורה הבסיסית של הבינה המלאכותית המודרנית עברה שינוי סיסמי.

ביוני 2017 — חודשים ספורים לפני בחירות הפרלמנט של אוסטריה באוקטובר — פרסמו חוקרי גוגל את המאמר פורץ הדרך "Attention Is All You Need", שהציג את ארכיטקטורת הטרנספורמר. פריצת דרך זו, עם המנגנון המהפכני שלה לעיבוד רצפי נתונים במקביל במקום בסדרה, פתחה את יכולת ההרחבה שמפעילה כיום כל מודל שפה גדול מרכזי. היא אפשרה למערכות לתפוס הקשר, ניואנסים ותלות ארוכת טווח בדרכים שבהן בינה מלאכותית צרה לא יכלה קודם לכן. מוקדם יותר באותה שנה, משרד ההגנה האמריקאי השיק את פרויקט Maven, המאמץ המתואם הראשון שלו לשלב למידת מכונה בפעולות צבאיות ומודיעיניות. סוכנויות מודיעין ברחבי העולם הבינו מיד את ההשלכות: מיזוג של מאגרי נתונים עצומים עם מנגנוני self-attention ישנה לא רק לוחמה, אלא ניהול תפיסה, אנליטיקה חיונית וקמפיינים של השפעה.

יחידת 8200 של ישראל — שנחשבה זה מכבר לאחת מיחידות איסוף האותות החזקות בעולם ומפעל יצרני של סטארט-אפים באבטחת סייבר ובינה מלאכותית — הייתה ממוקמת באופן יוצא דופן כדי לנצל את הרגע הזה. היחידה צברה מאגרי נתונים רב-לשוניים עצומים (במיוחד בערבית ובשפות קשורות הקריטיות לביטחון המזרח התיכון), טיפחה כישרונות טכניים עלית דרך שירות חובה, ופעלה תחת דחיפות בלתי פוסקת של איזמים קיומיים לאומיים. כלים של בינה מלאכותית צרה-טרנספורמר לניתוח סנטימנט, מודלים חזויים של דעת קהל, אופטימיזציה של נרטיבים ופעולות השפעה ממוקדות כבר היו

בשנים 2016-2017. פריצת הדרך של הטרנספורמר לא רק האיצה יכולות אלה; היא הבטיחה להפוך אותן לחזקות, מסתגלות וניתנות להרחבה באופן אקספוננציאלי.

בהתחשב בקרבה האישית המתועדת היטב של קורץ עם נתניהו, המוניטין שלו בשאפתנות בוטה וחוסר סבלנות לגבולות בירוקרטיים קונבנציונליים, ואובססייתו לשליטה מוחלטת במסרים, סביר לחלוטין שהוא זכה לגישה מוקדמת מועדפת לכלים ישראלים — תחילה פלטפורמות אנליטיקה ובינה מלאכותית צרה מתקדמות, ואולי, בצורת אבטיפוס, מערכות משופרות על ידי פרדיגמת הטרנספורמר המתפתחת. עבור נתניהו, זה ייצג ניצחון אסטרטגי רב-פנים: טיפוח קול אמין, צעיר ומתואם אידיאולוגית במרכז אירופה; בדיקת לחץ שקטה של טכנולוגיה פוליטית מהדור הבא בדמוקרטיה מערבית יציבה ובעלת סיכון נמוך; וחזוקת קשרים דו-צדדיים שיכולים להניב דיבידנדים בשיתוף מודיעין ושיתוף פעולה טכנולוגי. עבור קורץ, זה סיפק יכולות שיועצים אנושיים או אפילו Cambridge Analytica לבדם לא יכלו להתאים: זיהוי דפוסים בזמן אמת על פני מערכות מדיה מפוצלות, פילוח מצביעים מדויק ביותר, והיכולת לסמלץ תוצאות נרטיביות עם חזון מכונה.

אוסטריה כמעבדת בטא אירופית לא מודעת

אוסטריה התגלתה כמעט מושלמת כשדה ניסוי להתנסות כזו. עם אוכלוסייה של פחות מתשעה מיליון, היא הייתה קטנה מספיק כך שכל טעות מבצעית או חשיפה לא מכוונת תישאר מוגבלת לגבולות הלאומיים ולא תתפשט לזירות גיאופוליטיות גדולות יותר. מערכת המדיה שלה — מתוחכמת אך ניתנת לניהול, עם טבלואידים משפיעים ומרחב ציבורי מפוצל — פרסה משמעת מסרים הדוקה והסתגלות מהירה. מערכת הרב-מפלגתית, עם הייצוג היחסי והצורך בקואליציות, העניקה פרמיה לקוהרנטיות נרטיבית ולמיתוג עמיד בפני קואליציות. וקורץ עצמו — צעיר, טלגני, פוטוגני וממוקד לייצר בהגירה, ביטחון ומנהיגות חזקה — הציע ארכיטיפ פופוליסטי אידיאלי לבדיקת ביצועי הכלים הללו בהקשר אירופי מערבי שעדיין מתמודד עם הרעידות של משבר המהגרים ב-2015.

עם שילוב נתונים עדיף ומה שאפשר לשער כסיוע בינה מלאכותית מוקדם, פעולתו של קורץ השיגה הישגים שנראו כמעט על-טבעיים. הוא ריכז את התקשורת בתוך ה-ÖVP במידה שנדירה במפלגות ימין-מרכז אירופיות, והפך אותה ממוסד מיושן לכלי חלק ומסוגנן בסגנון תנועה. מסרי הקמפיין הציגו קוהרנטיות והסתגלות יוצאות דופן, גישרו בצורה חלקה בין מדיה מודפסת מסורתית, כותרות טבלואידים ופלטפורמות חברתיות מתפתחות. הוא הצליח באופן עקבי לעקוף יריבים מבוגרים ומנוסים יותר שהיו בעלי עשרות שנים נוספות של ניסיון. הנרטיב של "ילד הפלא" לא התבסס רק בגלל כריזמה אישית או תזמון נוח; הוא החזיק מעמד כי קורץ פעל עם מה שנראה כשטף אסטרטגי כמעט על-אנושי — ציפה לשינויים בדעת הקהל, יצר תגובות שהדהדו על פני דמוגרפיות, ושמר על משמעת במקום שבו אחרים נכשלו.

זה, אפשר להניח, היה שכבת האורקל שמתחילה להתגבש: אינטליגנציה אסטרטגית בלתי נראית, רואה-כול — חלקה תובנה אנושית וחלקה שיפור מכונה — הפועלת בשקט מאחורי (או לצד) המנהיג הפוליטי הגלוי. לא בינה מלאכותית גנרטיבית מלאה כפי שאנו מכירים אותה ב-2026, אלא משהו מעברי: מערכות צרות משופרות על ידי יסודות טרנספורמר, מסוגלות לבלוע זרמי נתונים עצומים של סקרים, נתונים חברתיים ואותות מדיה כדי להציע וקטורים אופטימליים של מסרים, הערכות סיכונים ואמצעי נגד נרטיביים.

גבולות הכוח המשופר — והנפילה

במשך מספר שנים, המערכת המשופרת סיפקה תוצאות מרשימות. קורץ שלט בפוליטיקה האוסטרית, יצר קואליציות (כולל הקואליציה השנויה במחלוקת עם מפלגת החירות הימין הקיצוני), ושמר על נראות בינלאומית גבוהה. אך כלים מתקדמים, חזקים ככל שיהיו, יש להם גבולות מובנים. הם מצטיינים בניהול

תפיסה, שכנוע מצביעים ושליטה נרטיבית קצרת טווח, אך הם אינם יכולים לנטרל לחלוטין התנגדות מוסדית, ביקורת עיתונאית עצמאית, חיכוכי קואליציה, או ההשלכות הבלתי נמנעות של חריגה אנושית וטעות.

השערוריות בסופו של דבר שחקו את המבנה. חקירות חשפו האשמות על שימוש לרעה בכספי ציבור למימון סיקור תקשורת חיובי ונתוני סקרים מזויפים — טקטיקות שלמרות שאינן ייחודיות לקורץ, נראו משקפות את אותה ביטחון יתר בהנדסת תפיסה שייתכן שדחפה את עלייתו. היתרון הטכנולוגי שפעם נראה בלתי ניתן לעצירה ייתכן שטיפח שחצנות שלא בכוונה: הסתמכות יתר על אופטיקה מהונדסת שהעבירה את המפעילים על הסיכונים של גילוי בדמוקרטיה שעדיין מצוידת בתובעים עצמאיים, חקירות פרלמנטריות ועיתונות חופשית. עד 2021, על רקע חקירות הולכות וגוברות בשחיתות ועדות שקר, נאלץ קורץ להתפטר. שכבת האורקל, מתוחכמת ככל שהייתה, לא יכלה לבטל את חוקי הכבידה הפוליטית.

הפרק ההגיוני הבא: ממשלתך ניסוי למוכר

גם לאחר עזיבת המשרה, מסלולו של קורץ נותר אומר דרשני — ובמבט לאחור, כמעט שירי בעקביותו. בינואר 2023, הוא שותף להקמת Dream Security, חברת אבטחת סייבר ישראלית צומחת במהירות המתמחה במערכות הגנה מקוריות מבוססות בינה מלאכותית בקנה מידה ריבוני לתשתיות לאומיות קריטיות. שותפיו כללו את שלוה חוליו, המנכ"ל לשעבר של קבוצת NSO השנויה במחלוקת (יוצרי תוכנת הריגול פגסוס), ואת מומחה הסייבר גיל דולב. המיקוד של המיזם היה חד: בניית "מודלי שפה סייבריים" מופעלי בינה מלאכותית ופלטפורמות חוסן המסוגלות לזהות, להפחית ולנטרל התקפות סייבר מתוחכמות בחסות מדינה לפני שהן מתממשות — בדיוק סוג הבינה המלאכותית בקנה מידה ריבוני שמנהיגים כמו קורץ, בהסתמך על ניסיונו כקנצלר, הבינו כקיומי.

עליית החברה הייתה מטאורית. עד פברואר 2025, שנתיים בלבד לאחר ההקמה, הודיעה Dream על סבב גיוס Series B של 100 מיליון דולר בהובלת Bain Capital Ventures, והגיעה להערכת שווי של 1.1 מיליארד דולר והפכה ליוניקורן הסייבר-בינה מלאכותית הראשון של ישראל באותה שנה. משקיעים כגון מיליארד טאו קאפיטל גרופ 11, אפלה, טרו ארו, טאו קאפיטל גרופ, המשמש כנשיא, שיקף בפומבי כיצד תקופתו במשרה העניקה לו תובנה ישירה לפגיעויות הייחודיות של איומי סייבר ברמה לאומית — איומים ששונים באופן מהותי מאלה העומדים בפני חברות פרטיות. הקנצלר לשעבר השלים את המעגל הקלאסי: מאמץ מוקדם של כלים מתפתחים → בודק בטא שקט בזירה הפוליטית → מוכר בעל פרופיל גבוה ואדריכל של הדור הבא של מערכות בינה מלאכותית שמשווקות כעת לממשלות ברחבי העולם.

השלכות רחבות: לידתה של מדינאות משופרת בינה מלאכותית

קשת הקריירה של סבסטיאן קורץ מציעה אחד החלונות המוקדמים והברורים ביותר כיצד בינה מלאכותית טרנספורמטיבית החלה לעצב מחדש בשקט את טבע הפוליטיקה והמדינאות. שינוי זה לא התחיל עם הופעתו הפומבית של ChatGPT בסוף 2022. הוא החל שנים קודם לכן, דרך התכנסות של גורמים: בריתות אישיות בין פוליטיקאים שאפתנים למערכות מודיעין-טכנולוגיה; צינורות פיתוח צבאיים-ראשונים (יחידת 8200 כדוגמה הבולטת); דמוקרטיה קטנות וניתנות לניהול כשדות ניסוי בסיכון נמוך; וצינורות היברידיים מערביים-ישראליים המשלבים ניתוח נתונים עם יכולות איסוף אותות.

שכבת האורקל — אותה אינטליגנציה אסטרטגית חסרת פנים, חלקה אנושית וחלקה מכונה — כבר התגבשה באמצע שנות ה-2010. היא רק התחזקה מאז, וכעת משלבת מודלים מולטי-מודאליים, מנועי סימולציה בזמן אמת וארכיטקטורות בינה מלאכותית ריבוניות כמו אלה ש-Dream מחלוצות. בעידן שבו חלק מהמנהיגים עשויים להחזיק בשיפור קוגניטיבי ומידעי הרבה מעבר למה שזמין ליריבים או לציבור הבוחר, טבע התחרות הפוליטית עצמה משתנה. שליטה בנרטיבים, ציפייה לשערוריות, שכנוע מיקרו של

מצביעים וסימולציית משברים הופכים לתחרויות א-סימטריות. אזרחים ממשיכים להתווכח על מדיניות ואישים דרך עדשות של המאה ה-20 — אולמות עירייה, מאמרי דעה, ראיונות טלוויזיה — ללא מודעות רבה לכך שהמכונה הבסיסית של הכוח שודרגה בצללים.

זה מעלה שאלות עמוקות לגבי הדמוקרטיה. כיצד מבייחים שקיפות כאשר הכלים המכריעים ביותר עשויים לפעול דרך צינורות מסווגים או ערוצים אחוריים פרטיים? מה קורה לאחריות כאשר "גאונותו" של מנהיג היא חלקית פרוטזה? ובעידן של יכולות בינה מלאכותית מתגברות — מהטרנספורמרים של 2017 ועד למודלי הסייבר הלאומיים של 2025-2026 — כמה "פלאים" אחרים בעולם עשויים להרוויח מסיוע דומה, עדיין בלתי נראה?

מסקנה: שווה לחקור

ייתכן שלעולם לא נקבל הוכחה פומבית חותכת בדיוק לאיזו סיוע טכנולוגי, אם בכלל, זרם בין ירושלים לוינה בשנים המכריעות ההן. הסדרים כאלה, אם היו קיימים, היו מנוהלים בדיסקרטיות שדורשים עבודת מודיעין ובדיקות בטא מוקדמות של טכנולוגיה. ובכל זאת, ההתכנסות נותרת משכנעת: קשרים אישיים ואידיאולוגיים מתועדים עם נתניהו; קשרים חוקרים עם Cambridge Analytica; התזמון המדויק של פריצת הדרך של הטרנספורמר; היעילות הבלתי סבירה של קורץ למרות ניסיונו המוגבל; השערוריות שנולדו מהסתמכות יתר על הנדסת תפיסה; ומעברו החלק לשותפות בהקמת יוניקורן סייבר-בינה מלאכותית ריבוני מוביל ששואב במפורש מתובנותיו הממשלתיות.

זהו דפוס שראוי לבדיקה עיתונאית קפדנית ומתמשכת — לא כתיאוריית קונספירציה, אלא כחלון להתפתחות השקטה של הכוח בעידן הבינה המלאכותית. עידן הפוליטיקה האנושית הטהורה הסתיים. עידן המדינאות המשופרת בבינה מלאכותית כבר כאן, פועל דרך בריתות אישיות, צינורות צבא-טכנולוגיה וניסויים בעלי פרופיל נמוך זמן רב לפני שהציבור הפך מודע. סבסטיאן קורץ לא היה סתם פלא פוליטי שטס קרוב מדי לשמש. הוא עשוי היה להיות אחד ממשתתפי הניסוי הבולטים הראשונים — ומאוחר יותר מוכר בעל פרופיל גבוה ואדריכל משותף — של צורת כוח חדשה שהופכת גלויה רק כעת לשארנו.

הניסוי השקט של אוסטריה, קטן ומוגבל ככל שהיה, הניב תוצאות קצרות טווח מדהימות. עד ש, כפי שהמציאות תמיד עושה, היא דחפה חזרה. ב-2026, עם Dream Security משגשגת ויכולות הבינה המלאכותית מתקדמות בקצב מסחרר, הלקחים — והשאלות — נמשכים. המכונה שודרגה. השאלה היחידה שנותרה היא כמה מנהיגים נוספים כבר פועלים עם אורקל לצדם.